

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Io. Baptistæ Portæ Neapolitani Magiæ Naturalis Libri
Viginti**

Della Porta, Giambattista

Frankfurt, 1607

Quomodo ex diuersis rebus oleum paretur. Cap. XXIV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70772)

pabatur. Columella ita docet. Silentibus ventis de alto quam quietissimo mari sumenda est aqua, & in tertiam partem decoquenda, adiectis, si videbitur, aliquibus aromatis: multa sunt & vulgaria, quæ omittimus.

Quomodo ex diuersis rebus oleum paretur.

C A P. XXIV.

PRÆSTANTISSIMA res est varios olei parandî modos tradere, vt si vnquam oleæ desit vbertas, non desit tamen occasio ex infinitis fructibus, seminibusque promere. Quorum ex antiquis aliquos, sed præstantiores, & quos nos adinuenimus. Incipiendo igitur dicimus

Oleum ex ricini fieri, cicinum dictum,

A Dioscoride hoc modo temperatur. Maturi ricini, quales quâritate, torrido Sole flaccescant, & cratibus instrati tantisper insolentur, dum vestiens cortex fractus decidat. Caro colligitur, & in pilam coniecta diligenter tunditur, postea in lebetem stanno illitum, qui aquam habeat, demittitur: subiecto igne feruescant, & vbi insitum prorsus humorem reddiderunt, sublato ab igne vase, innatans oleum concha excipitur, & reconditur. Sed in Ægypto, vbi largior increbuit vsus, longe secus fieri solet: nam repurgatos ricinos molæ mandant, & accuratè molitos per sportulam torculo exprimunt. Plinius coqui in aqua, & innatans oleum tolli. At in Ægypto, vbi abundat, sine igne, & aqua sale aspersum, cibus scædum, lucernis vtile. Sed nos Septembri mense collegimus, tunc enim tempestinitas ad decerpendum, quum spinoso operculo, & tunica semen integere, quibus ambitur, abscedit; calido aheni facillime mundatur: olei pondus seminis medietatem refert, sed bis tunditur, bisque exprimitur. Docet Palladius quo fiat modo

Oleum ex lentisco.

Grana matura lentisci quam plurima colligis, & vna die ac nocte supra se aceruata esse patieris: deinde sportam granis eisdem plenam cuiuscumque vasculo superponis, & calida adiecta calcabis, & exprimes. Tunc ex eo hu-

more, qui defluerit, supernatans oleum lentiscinum capulatur. Memento autem, ne rigore possit astringi, aquam calidam sæpe suffundere. Hoc enim modo apud nos, & toto etiam Surrentino tractu facere vidimus. Eodem modo fit

Oleum ex terebintho,

Vt docet Damageron. Terebinthi fructus in mola quemadmodū oliua molitur, & exprimitur, sic oleum remittit. Nuclei in porcorum cibum veniūt, & ad ignis alimentum sufficiunt. Simile est

Oleum ex lauro.

Laurinas baccas in aquam decoquito, pinguedinem quandam cortices reddunt, euocabitur ea diuerberatis manu. tum cremorē in cornua colligito. Palladius fere vt Dioscorides. Ianuario mense lauri baccas quam plurimas, & maturitate turgentes in aqua calida bullire facias, & vbi diu ferbuerint, olei, quod ex se dimiserint, supernatandis vndam, pennis leuiter cogentibus, in vasa transfundes. Indi

ex sesama oleum

facere dicuntur, fit vt superius fieri diximus, copiosum & optimum oleum remittit. Fit

Oleum ex platano.

Plinius, inopia cogit aliquando luminum causa è platani baccis fieri, aqua & sale maceratis, sed per paucum, vt probauimus. Plinius Indos

Oleum ex castaneis

facere dixit, quod mihi difficillimum videtur, quum perparum experiēti colligere liceat. Idem

Oleum ex glandibus roborum

elicere Cisalpinam Galliam dixit, quo ad lucernarum lumina vteretur, sed nobis vel minimum euenit. Vt est quoque antiquitas facere

Oleum carynum,

Quod ex nucibus iuglandibus exprimebat, iners, & sapore graue: enimvero si quid in nucleo putridi fuerit, totus modus perit: nunc Cisalpina Gallia vitur ad
esum,

esum, & ad lumina. Ad lumina, secernendo vitiosas ab integris, sed illæsa secundis mensis venit: his ergo ad esum, illis ad effusionem. Lumen clarum efficit, nec est inter omnia, quæ copiosius oleum effundat: nam fere tota in oleum vertitur, vt libra vna mundatarum nuncum, vncias fere olei decem fundat. Sequitur

Amygdalinum oleum

ex dulcibus amygdalis optimum est ad escam, ex amaris ad medicamenta, & antiquitus maxima diligentia parabatur. Dioscorides conficiendi modum demonstrat. Semodius ex amaris nucibus repurgatis, siccatisq; in pila ligneo pistillo leniter tunditur in offas, aque, quæ ferbuerit, sextarius adijcitur, & vbi dimidia hora humorem hauserit, vehemētius, quam antea tunditur, mox, tabellis premitur, & quod digitis hæsit, concha excipitur. Pressis nucibus rursus hemina aquæ inspergitur, & postquam ebiberint, idem opus prosequendum. Singulas heminas reddunt singuli modij. Vulgo apud nos eodem extrahitur modo. Hæc sunt antiquorum olea. Nunc nostra prosequemur. Sequitur

Oleum auellana,

Quæ copiosum odoratum, & optimum oleum effundit, quo etiam ad cibarium vsus vti poterimus: & libra mundatarum octo vncias olei fundit, quod superior ætas ignorauit. Extrahitur

Oleum pistaceorum

ad escam, & ad remedia. Ex

fructibus nucis pineæ oleum

elicitur. Seligunt enim, & ex vitiatas, putridisque ad lumina, ex integris ad vsus, & ad remedia, plurimumq; extrahitur. Rauennæ vidimus. Sed

ex fago oleum

omnium optimum & copiosissimum exprimitur, & ad cibarium vsus & ad lumina. Lumen clarum efficit, sapor dulcium amygdalarum: totaq; glans fere in oleum abit, vt nucis iuglâdis; quo vetustior glans, eo copiosius oleum promit, & ex expressis fraces saginandis bubus & suibus egregie valent. Paruo compendio colliguntur,

mundantur, tuaduntur, & comprimuntur. Expressimus quoque

Oleum ex pseudosicomoro

quam vocant, quippe semine copiosissima, & hyeme eius rami onerati feminibus solis conspiciuntur. Februuario mense collegimus, & friauimus. Os in septem, vel sex partes rumpitur, nuclei pyro assimilantur, tunduntur, & concha calefacti, prælo subiecti, oleum remittunt. Claram lucem in lucernis efficiunt, quartamque partem feminis olei effundunt. Extrahitur

ex sanguinea arbore oleum

ad lumina. Septembris medietate acini maturi ex corymbis decerpuntur, finito paucis diebus ficescant, mundantur, ac aqua alieno vase per horam ferueant, præloque subijciantur, oleum viridis coloris habebis, septimam fere partem feminum: hoc vtuntur monticolæ. Exprimitur

ex vna acinis oleum,

Quos Græci gigarta vocant. Cisalpina Gallia ex ijs conculis, calefactis, & torculari expressis sibi oleum parat, sed perpaucum, luminibus aptum, quia clarissimum lumen reddit. Plurimum in Ægypto

ex raphani semine oleum

excutitur, quo vtuntur obsonandis cibis vna decocto. Sed Cisalpina Gallia ex raphani, raparum semine extrahit. Rapæ Nouembri mense solo euelluntur, ac sabulo obruntur cum suis frondibus. Martio mense plantantur, vt Maio semen proferant: nam nisi euellantur, hyemis frigore gelantur. Sed aliud est raphi genus, quod Julio feritur, sarculatur, vere profilit, Maio reddit semen. Ex quarta modij parte, duodeuiginti olei librarum elicuntur, bonum luminibus, & cibis plebis. Si eiusmodi semen integrum iugerum feminabis, quinque feminum onerum colliges, & ex vnoquoque ducentas olei libras percipies. Aratur, & sarculatur solum. Etiam

ex myagri semine oleum

recipitur ad lumina: sed Cisalpini ex quodam semine cognato dradella dicto, aurei coloris copiosum sibi

comparant oleum. Folia sunt ei laciniata siluestris eru-
cæ, quod inter legumina ferunt. Idem de vrtice, sinapis,
lini, & oryzæ semine dicendum.

*Quomodo plura fili genera œconomus sibi possit compa-
rare. CAP. XXV.*

NVNE plura fili genera dicemus, quia non parum
Oeconomo conducere videntur, quum materfam-
ilias continuis necessitatibus eo vtatur. Maiores lino
& cannabe vfi sunt. Hoc enim modo faciēbant

Filum ex lino.

Et si exemplo opus non habeat, quum fit vfitatissimus,
dicemus ad sequentium & aliorum inuentionem. Pli-
nius. Lini maturitas duobus argumentis intelligitur,
intumescēte semine, aut colore flauescēte, tunc euul-
sum, & in fasciculos manuales colligatum, siccatur in
Sole, pendens conuersis superne radicibus vno die: mox
quinque alijs, in contrarium inter se versis fascium ca-
cumminibus, vt semen in medium cadat. Deinde post
messē triticeam virgæ ipsæ merguntur in aquam, Soli-
bus tepēfactam, pondere aliquo depressæ, maceratae,
iterumq; inuersæ, vt prius, Sole siccantur. Mox arefactę
in saxo tunduntur stupario malleo. Quod proximum
cortici fuit, stupā appellatur, deterioris lini, lucernarum
fere luminibus aptior, & ipsa tamen pectitur ferreis ha-
mis, donec omnis membrana decorticetur. Ars depe-
ctendi, digerēdiq; iustum est è quinquagenis fascium
libris quinas denas carminari. Iterū deinde in filo poli-
tur illisum crebro in silice ex aqua, textumq; rursus
tunditur clavis, semper injuria melius. Fit quoque

Filum è cannabe.

Vtilissima funibus cannabis. Ipsa cannabis vellitur
post vindemiam, ac lucubrationibus decorticata pur-
gatur. Tria eius genera, improbarur cortici proximum,
aut medullæ, laudatissimum est è medio, quę mesa vo-
catur. Aliud

Filum ex sparto

conficitur. Vellitur ab Idib. Maijs in Iunias, hoc maturi-